

עין יצחק

פינת ההלכה של ערב שבת
מאת מרן הראשון לציון
הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א
נשיא בית הדין הרבני הגדול
ובעל ה'ילקוט יוסף'

פר' ראה תשע"ז | גליון מס' 54

כתיבה ועריכה: הרב יצחק קורלנסקי, הרב מרדכי גור

חיתוך ירקות ב'סלייסר' בשבת

Yitzhak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of The Great Rabbinical Court

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, י אדר תשע"ז
ז"ח-715/4

דברי ברכה

הנני לכרך בזה את המוציאים לאור עלון "עין יצחק" מידי שבת בשבתו, הכולל מאמרים וחשובות בהלכה, בענינים אקטואליים בחיי היום יום, ערוכים ומסודרים בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, וראוי הוא להעלותו על שלחן השבת, ויהיה לעונג שבת רחמי.

אשריהם ואשרי חלקם שמוכים את הרבים בדברי תורה שבבת, כי לא ניתנו שבחות וימים טובים לעם ישראל אלא כדי שיעסקו בתורה הקדושה.

ויחי רצון שחפץ ה' בידם יצלת, להגדיל תורה ולהאדירה כבריאאות גופא ונהורא מעליא, שובע שמחות וכל טוב.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

חיתוך ירקות כדי לאכול מיד

הבית יוסף שם הביא דברי הרשב"א שכל זה כשחותך את הירקות כדי לאכול למחר או לאחר זמן, שכך דרך אכילת הסלק, שחותכים אותו בשעת בישולו, והבישול לוקח זמן, וכשחותך אותו כדי לאוכלו לאחר זמן, יש בזה איסור טוחן, אבל ירקות אחרים כגון מלפפון ועגבניה, שחותכים אותם ואוכלים מיד לאלתר, תוך חצי שעה, אין בזה איסור טוחן, שלא אסרו על האדם לאכול מאכלו חתיכות גדולות או קטנות.

והרשב"א מדמה את דין טוחן לדין בורר, שכשם שהתירו במלאכת בורר לבורר אוכל מתוך פסולת סמוך לאכילה, כמובאר בגמ' (שבת דף ע"ד), הוא הדין כשחותך את הירקות דק דק לצורך סעודה, לאלתר, מותר, ומה שכתוב "המחתך את הירק דק דק, חייב משום

שאלה: האם מותר להשתמש בשבת במכשיר ה'סלייסר', לחתוך בו ירקות דק דק?

תשובה: יש לדון בנידון זה מצד ב' דברים: א' מצד איסור מלאכת טוחן. ב' מצד 'עובדין דחול'.

מצד מלאכת טוחן - נחלקו הראשונים האם יש איסור טוחן גם בירקות הנאכלים כמות שהן חיים, כגון מלפפון ועגבניה וכיו"ב, שאפשר לאוכלן גם ללא שיחתכו אותן דק דק, או שאין בהן איסור טוחן.

בגמרא (שבת דף ע"ב) "אמר רב פפא האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן", - מי שחותך את הסלק דק דק, חייב משום טוחן, ופירש רש"י שמחתכו הדק, וכתבו התוס' דדוקא סילקא שייך טחינה, אבל שאר אוכלין שרי, וכן כתב בחי' הר"ן (שבת שם) בשם הרא"ה שדוקא סילקא אסור, שאינו נאכל כמות שהוא חי, ומחוסר הכשר אחר לאכילה, דהיינו בישול, לאפוקי פת וכל דבר הראוי לאכילה כמות שהוא, מותר. והביא עוד בשם ספר התרומה שמותר לחתוך בצלים בשבת בין ביד בין בסכין, כיון שנאכלים כמות שהן חיים. וכ"כ הריטב"א בשם הרא"ה בשם הרמב"ן, וכן דעת הרא"ש (שבת פר' כלל גדול סי' ה), וכן מבואר במאירי (שבת קיד ע"ב), שכל דין חותך בירקות זה נאמר דוקא בסלק כיון שלא נאכל חי, ולכן הגמרא הביאה דוגמא של סלק, וחותרים אותו דק דק.

ולשון הרמב"ם (פ"ז מהלכות שבת ה"ה): "המחתך את הירק מעט מעט **לבשלו**, הרי זה חייב, שזו המלאכה תולדת טחינה", וכן כתב עוד (פכ"א מהל' שבת ה"ח): "המחתך את הירק דק דק **כדי לבשלו**, הרי זה תולדת טוחן וחייב", ומלשון זו דייק הגאון הראגצ'ובי בספרו צפנת פענח על הרמב"ם (פ"ז שם) שדעת הרמב"ם שרק בסלק שחותכו כדי לבשלו אסור, אבל שאר ירקות שאינו חותכם כדי לבשלו אלא לאוכלם בסלט, מותר.

אולם דעת הרשב"א שיש איסור טוחן בכל הירקות שטוחן אותם דק דק, וכך דעת הרשב"ם והרא"ם. והבית יוסף (סי' שכא) הביא את תשובת הרשב"א (ח"ד סימן עה) ועוד ראשונים, ולהלכה פסק בשו"ע (סימן שכא סי"ב) כמותם, שהחותך את הירק [- כל ירק] דק דק, חייב משום טוחן, ולא כדעת ספר התרומה והרא"ש והמאירי הר"ן ועוד.

טוחן", היינו כשחותכו כדי לאוכלו לאחר זמן או למחרת, אבל אם חותכו כדי לאוכלו לאלתר, מותר. גם הר"ן כתב כדעת הרשב"א שאפילו חותך בשביל כל בני הסעודה, כיון שאוכלים לאלתר, מותר, ובכהאי גוונא אפילו סלק מותר לחתוך.

ובפרט דחזי לאיצטרופי דעת הרמב"ם שכל שלא חותך כדי לבשלו מותר. וכן לדעת הרשב"ם והרא"ם שלא חילקו בזה, משמע שדוקא כשחותך כדי לאכול לאחר שעה אסור, אבל אם חותכם כדי לאכול מיד, אין הבדל בין סוגי הירקות והכל מותר אפילו דק דק. וכן מסיים הבית יוסף שנראה דלכולי עלמא מותר לחתוך חתיכות דקות ביותר לאלתר. ומסיים: "ומכל מקום נכון הדבר להזהיר שיחתכום לחתיכות גדולות קצת, ושיאכלו לאלתר, וכל כהאי גוונא נראה דלית ביה בית מיחוש לדברי הכל".

ולמעשה אין אנו יודעים מה הגדר של 'דק דק ממש' וחתיכות גדולות קצת', וגם מרן הבית יוסף כתב "נכון הדבר להזהיר", לשון של זהירות, ולכן כתב במאמר מרדכי - להגאון רבי מרדכי כרמי - שמה שכתב מרן "נכון להזהיר", זה לרווחא דמילתא, ולכן כתב שנוהגים לחתוך את הסלט דק דק לצורך סעודה לאלתר. גם הגאון רבי אלישע דנגור - אב"ד בבגדד - בספר גדולות אלישע כתב שהמנהג להקל לחתוך ירקות אפילו דק דק לצורך אכילה לאלתר.

ולכן מצד מלאכת טוחן אין אסור להשתמש במכשיר ה'סלייסר' שחותך את הירקות דק דק, אם חותכים כדי לאכול לאלתר. ואפילו שזה נעשה בכלי, מותר, כמו שמותר לחתוך ב'קוצץ ביצים' שהוא כלי המיוחד לכך, (וכן מקלף המיוחד לקלף ירקות שמקילים להשתמש בו), ומקילים בזה שאינו נקרא כלי המיוחד לטחינה, אלא דינו ככלי המיוחד לסעודה, כמו סכין וכיו"ב, ולכן מותר להשתמש גם במכשיר ה'סלייסר', שאין זה דרך טחינה. ובבתי חרושת טוחנים עם מכונות מיוחדות לטחינה, ולא ב'סלייסר' הקטן, ולכן מצד טוחן מותר.

'עובדין דחול'

יש שטענו שזה אסור מצד 'עובדין דחול', שנראה כמלאכה של חול, וכמו שאסרו האחרונים לנסוע באופניים בשבת, (לא רק חשמליות שזה ודאי אסור, אלא אפילו לא חשמלי), משום 'עובדין דחול', וכפי שהגדיר המגן אברהם (סי' שטו ס"ק יא) בענין 'עובדין דחול' בשם תשובת הרמב"ם, שאין לאסור משום 'עובדין דחול' אלא בדבר שיש לחוש שיבוא לידי אסור תורה, כגון באופניים שיש לחוש שיטלטלם במקום שאין עירוב, או ינפח את הגלגל ויבוא לידי אסור מתקן כלי בשבת, ולכאורה לפי"ז גם לענין ה'סלייסר' הרי יכול להגיע לאיסור תורה, אם יעשה כן שלא לאלתר אלא כדי לאכול לאחר זמן, ויש לאסור משום 'עובדין דחול'.

וכן לפי ההגדרה שכתב בספר שש"כ (פרק ו) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שכל מה שמביאים על השולחן לחתוך בו, כמו סכין וכיו"ב, אין בזה משום 'עובדין דחול', אלא מה שעושים במטבח, ואם כן לכאורה גם שימוש ב'סלייסר' יהיה אסור משום 'עובדין דחול', כי אין משתמשים עמו בשולחן.

אולם באמת ישנם הגדרות אחרות בדין 'עובדין דחול', ומצינו להרבה אחרונים להסביר מהו 'עובדין דחול'. בתפארת ישראל על המשניות (סוף פרק ז דשבת) כתב שיש פעולות שאסרו חכמים משום 'עובדין דחול', והם: א. דבר שדומה קצת לאחד מט"ל מלאכות. ב. דבר שראו חכמים ברוח קודשם שבקלות יכול לבוא לידי אסור תורה, כמו לשרות עשבים לרפואה, שבקלות יכול לידי שחיקת סממנים לרפואה ויהיה טוחן, זה אסור מדין 'עובדין דחול'. ג. דבר שהוא טורח גדול. ובהגדרה זו הסתייע מדברי רש"י (ביצה דף כח). ולפי הגדרה זו בדבר שהוא טורח גדול, וכי בשימוש ב'סלייסר' יש טורח גדול! ועל כן אין בזה משום 'עובדין דחול'.

ובספר אורחות חיים (ספינקא, סי' שיד אות ח) בהגהות מהגאון מהרש"ם כתב הגדרה חדשה, שאדם שעושה דבר (שאינו בו משום מלאכה) בביתו ואין אדם רואה, אין בזה משום 'עובדין דחול'. גם בשו"ת חלקת יעקב - אב"ד ציריך שבשווייץ לפני כארבעים שנה - (או"ח סי' קז), דכל שאינו יכול לבא לידי אסור דאורייתא, ואין בו טורח ולא אושא מילתא, והיא נעשית לעולם בביתו ולא בבית חרושת, ואי אפשר בענין אחר, אין לאסור משום עובדא דחול. וכן הביא בשו"ת משנה הלכות - לאדמו"ר מאונגוואר (ח"ח סי' רכא). ואם כן הוא הדין גם לענין ה'סלייסר' שתמיד משתמשים בו בבית, ואין בו טורח גדול, וגם לא אושא מילתא, אין בזה מצד 'עובדין דחול'.

גם בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ו סי' לד ס"ק לט, ח"ד סי' מט) כתב לענין מוקצה בשבירת קרח בשבת, שאין בזה משום אסור מוקצה, אך מצד 'עובדין דחול' ישבור את הקרח בביתו בצנעא, ומשמע שהכל תלוי בזה, אם עושים את זה בבית חרושת או בבית. וגם לפי דבריו מותר להשתמש ב'סלייסר' בשבת ואין בזה משום 'עובדין דחול'.

למסקנא: מצד אסור טוחן, אם חותכים בתוך חצי שעה סמוך לסעודה, או בתוך הסעודה עצמה, זה מקרי לאלתר ומותר, ובאופן זה אין אסור טוחן אפילו אם חותך דק דק, ומה שכתב הבית יוסף שנכון להזהר, זה לרווחא דמילתא, וכיון שאין אנו בקיאים בגדר 'דק דק', לכן נהגו להקל, ואף שהחיתוך נעשה ע"י כלי מותר, ודינו כמו סכין וקוצץ ביצים שמותר לחתוך בהם בשבת, ואינו כלי של בית חרושת שמשתמשים בכמויות. וגם מצד 'עובדין דחול' אין בזה חשש, כיון שמשתמשים בזה בבית, ולכן מותר להשתמש במכשיר ה'סלייסר' לחתוך סלט, בתוך חצי שעה סמוך סעודה.

פינת ההלכה' של מרן הראשון לציון שליט"א משודרת בכל יום שישי בשעה 15:40 - 'כאן-מורשת' (90.5, 90.8, 92.5, 100.7)
ניתן להאזין גם בקו 'בית יצחק': 0772-660-880 בשידור חי וחוזר לקבלת הגליון במייל: halcha3121@gmail.com

**קוראים יקרים, אנו זקוקים לסיועכם! תוכלו גם להקדיש להצלחה, לרפואה ולעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 05271-45-685 | קבלה מוכרת לצרכי מס לפי סעיף 46
ניתן לתרום גם בעמדות 'קהילות': 073-2757000 (מספרינו: 4497)
כמו כן בעמדות 'נדרים פלוס': 03-7630585 (מספרינו: 856)**

הצלחת יהודה חיים בן יהודית. לרפואת מזל בת אסתר, שמחה בת מזל. לעילוי נשמת יצחק בן מרים, אבנר בן שרה

קו 'ילקוט יוסף': 077-2249906 | 'ערוץ מרן' 24 שעות ביממה: 0799-16-5000